

L'invasiån

Ragâz, che casén, che şgunbéi, che armâssd, che žibaldån, che malépp! Ai é l'invasiån di maruchén ch'i ariven coi barcón. Socuànt i s anighen mo la mazâur pèrt i riuséssen a tuchèr tèra. Ai n ò incuntrè on e ai ò dmandè

- *Mo csa zarchèv qué da nó? An savî brîsa che anc nuèter a fân fadîga a canpèr e ai amanca al lavurîr?*

E ló (mo mégga in dialàtt):

- *Sé, mo a cà da nó an s mâgna brîsa e, stra guèr e misêria naigra, as vâ al gabariôt. Acsé a zarcân d andèr int i sît sânzâ bâmb e canunè, dôvv almânc as mâgna. Pò a starân da vâdder.*

Mé an ò pió savó csa m dîr e am é vgnó in mãnt un quèl ed quand ai èra un ragazulàtt, che fòrsi i s l arcòrden anc di èter dla mì etè.

Dâpp ala guèra, i emigliàn e i rumagnû i tulènn int âl sâu cà 70.000 (sé, stantamèlla) ragâz dla Canpâgna, Calâbria, Sizéggia, o dla vâl dal Pò ch'i fèven fadîga a canpèr. Âl nòstri famai ch'i uspitènn chi ragâz i n èren brîsa di sgnurón con la vélla, mo operèri e cuntadén ch'i avèven arîsg da magnèr par lâur. Sta dezişian i la tôlsen anc i mi zién Guîdo Lîvra e Nâto Zûrla, ch'i avèven una stanzièrna in pió. Am arcòrd ch'i génn *Dôvv as mâgna in zènc as pôl magnèr anc in sî*. E tótt chi èter parént i i dèven una man. Ed chi ragâz vgnó d'ed fòra vî, quand i fónn pió grand una pèrt i turnènn a cà sò e una pèrt i avanzènn qué. Mé a in cgnóss pió d on (a v salût, María e Sóna!) e, anc adès, tótt i s arcòrden con comoziån cal sò prémm viâz pr arivèr da nó, con un gran peppacûl d andèr int un sît mâi cgnusó, mo che prèst i dscruvénn ch'a i stèva dla zânt con un côr grand cme una cà. Savîv chi fó, a chi ténp, a fèr partîr tótt sti ragâz tulândi vî dal sâu cà e dal sâu famài? Incû inción i i cardrèv. I fónn tótt i puléttic, mo pròpi tótt e ed tótt i culûr. Al fó acsé, fén da alâura, che int âl nòstri zòn ai nasé la pió gran urganiżaziån ed voluntarièt ed tótt al mãnd. Che zânt, e che puléttic ch'ai èra a chi ténp! La zânt dal pòpol i s dèven tótt una man e i puléttic i litighèven anc alâura, i s in

gèven dâl còti e dâl crûdi, pò dnanz a incâli cómm la plómma naigra e la dspraziån, i s catèven tótt a ónna.

Acsé am é vgnó naturèl ed fèr un parangån col dé d incû. La zânt i guèrden chi dsgraziè col şguèrd bûr e catîv. Dimónndi i i darènn dâl stiuptè. Pò i puléttic ed tóttâ Euròpa, invèzi d urganiżèr, d méttres d acòrd, ed fèr di cónt ed quant derelètt a prènn fèr canpèr qué da nó, a csa pãnsni? Sâul se quall ch'i fan o i dîsen l é un intarès eletorèl. E, al dé d incû, dîr «comunéssta» o «democristiån» o «sozialéssta» l'é dvintè un'ufaişa. Mo chi puléttic ed chi ténp ch'am arcòrd mé i èren ciamè pròpi acsé. E mé, a sènter quall ch'i dîsen e a vâdder quall ch'i fan quî che incû i apògen al cûl in vatta ai scranón dal Parlamânt, ai ò sâul un gran rinpiànt.

la Taraghègna

Dû amîg i én vulè vî

Dån Żugliån

Dån Żugliån l é stè pr una móccia d ân al curèt dla paròchia ed San Martén a Bertalí, fòra dâl Lâm. Ai èren amîg e ògni tant am piàsèva d andèr a fèr dâu ciâcher, parché ló l èra ón ed chi prît ch'i san fères vlair bãn dala zânt. Con ló, ch'l èra nèd a Castèl San Pîr un ân prémma che mé, a dscurèven in bulgnais e l avèva sãnper una barzlatta nôva da cuntèrum. Quand avèven da fèr dâl pròv pr una nôva cumèdia o pr un cunzèrt, mé ai dèva un câulp ed telèfon e ècco che al sît al saltèva fòra, lé, int la sò cîsa a Bertalí. Quand ai fó diagnostichè cla terèbbil malatî ch'al l à purtè ala fén dån Żugliån, con cla rasegnaziån ch'la vén da una faid prufânnda, l avise al cardinèl e al dé âl sâu dimisiån. Pò l turné a stèr ed cà a Castèl San Pîr, sãnper acudé dala Lîna, pió che una perpetua, una mamà premurâusa.

Pûc mîs prémma ch'al s n andèss a sãn andè a catèrel int la sò nôva cà. Oramâi an riusèva pió a stèr in pî, mo al spîrit l èra sãnper quall, arivând al pònt ed scarzèr so la sò malatî. Al gèva:

- *Con l ajût ed Nòster Sgnâur mé a spèr ed psair arivèr a vâdder la cîsa nôva... mo da vîv!*

An i l à brîsa fâta, parché la nôva cîsa ed San Martén a Bertalí, fòra dâl Lâm, ló al l à vésssta da môrt, salutè dai sù paruchiån e dai sù amîg. E al dé dâpp al sò traspòrt, la cîsa nôva l'é stè inaugurè ufizialmânt.

...

Tolmina Guazzaloca

"*E mi chiamai Giuliana*" l é al tètto dal lîber in dôvv che la Tolmina l'â cuntè la sò esperiånza ed stafatta partigèna. "*Giuliana*" al fó al nómm ed batâglia che lî la dlizé quand, con una dezişian sufèrta (l'avèva un cínno cinén), la deziðé d entrèr in clandestinitè. La sò cà dal pèrt ed vî Speranza la dvintè un'inpurtânta bès partigèna, utilizè anc dai cumisèri puléttic ed pasâg' da Bulaggna (vd. al nómmer 59 dal nòster giornalén), st mãnter che lî l'andèva dåntr e fòra dala "Sperrzone" tgnand arpiatè int la spòrta sâtta ala verdûra dâl rivultèl o la stanpa clandesténna o magâra dâl bâmb a man... Tótt i dé l'andé a rîsg ed fèr la fén dl' Irma Bandiera, anca lî stafatta partigèna, torturè par dâli âur e pò amazè dai asasén ed cl'ânma naigra ed Tartarotti.

Par tótt al tãnp dla clandestinitè, fén a cal famâus 21 d avrèll, la Tolmina l an psé brîsa vâdder al sò ragazól, par pòra d èser identifichè, mitând int i guâi la sò famajja. Mo quand ai fó la liberaziån, fenalmânt, la psé turnè a strichèr al pèt al sò cínno e ciamères con al sò nómm.

Pr i sù mèrit ed batâglia, al cmand dl esèrzit itagliån ai cunferé al grèd ed tenânt e lî ed quasst la fó sãnper urgugliâusa. La dvintè un'ativéssta dal PCI, fén a cal dé dal 1956, quand l esèrzit dl'URSS l ocupé militarmânt Budapest, scuizând con una brutalitè daggna di nazi-faséssta i deşidèri ed libartè dal pòpol ungheraiş.

Par la Tolmina, l'invasiån dl'Ungari la rapreşenté la fén di sù insónni ed democrazî: dâpp avair raşunè e litighè con i cunpâgn ed lòta partigèna, l'andé in seziån e la dé indrî la sò téssra.

- *Mé a m ò brîsa cunbató par vâdder quasst!* – la dèss, riferândes ai mùrt ed Budapest.

Adío, Giuliana.

Tâurta ed prêda

A sân *reduce* da un gîr ed spais in Piazzola e a vrêv arpusêrum un âtum in ste zardén atais ala staziân.

A dégg “a vrêv” parché un muvimânt a man stanca l um fâ sóbbit mudèr direziân. La deviazziân istintîva l'é lighè al'andadûra instâbil d un zâuven ed zîrca vént ân ch'al trôva sustâggn int un zespólli bâs ch'al s pîga sâtta al sô pais. Agranplè a un ramadén sâvvel, int un sparpâi d fôî d autôn, al s lâsa andèr con un suspîr stóff, da vèc'. D intâuren l'êrba mègra la tstimònia una fiuridûra ch'l à bân pôc ed naturèl: una chërta bsónta con di svanzói ed pundôr, una laténna ed bérra vûda, un bigliatt dl autobus. Un pôc pió in là, atais a una banchénna, dû o trî giornî strabizè, probâbil lèt d un barbân, e purtròp, a ufânnder al dé, l'imancâbil sirânga. Al pèr quèsi ed sénter di suspîr ed vaid ed tèra viulintè, acsé cme ste ragâz che ed zâuven al n à pió gnént.

A prôv una gran râbia cme mèder e a vrêv dmandèri parché rifiutèr la vétta int una manîra acsé inóttit e cafîva. A sò ch'i én di ragiunamént ch'i n pôrtèn a gnént e a v cunfès ch'ai ò anc pôra. A vôi sluntanèrum pió in fûria pusébbil. A slóng al pàs, acunpagnè da chi ûc' pèn ed nabbia sânz a fén. Int l istâss tânp a prôv una vèga sensaziân, côm s'a fôss insegué dal sguèrd ed prêda dâl vèci strè zitadénni che mé a travèrs svèlta. Mûr sgrustlè, fnistrénni svarnisè e purtunzén in dôvv al lósster dla cupèl l é righè da dâl grénz scûri ed pállver vècia. Butaig con lûs mudèsti i zairchen ed rânper l'immobilitè di purdghén con pôvra dignità, e a m dmand cum i faràn a sbarchèr al lunèri int un'època ed supermarchè. L é cme se stâl vèci stradlénni âl fôssen cusiantî d èser ripudiè parché trôpi mudèsti e suspèti e trôpi sulitèri. Am vén da paragonèr la mî zitè a una tâurta: una bèla tâurta ed prêda, con dâl bèli fatt apètitâusi e con dâl brîsel pôc cunsiderè.

Pàs dâpp a pàs a m avсэн al grandi strè dal zânter. Un sinifili ed vedrén eleganti, barr tótt lûs e spîc' e cinnema con âl lucadénni in bèla véssta i dan un'impresziân ed sicurazza e tranquilitè, almanc ed dé. Ed sicûr an i é gâra con âl stradlénni vèci.

Con sudisfaziân a m arméssti al via-

vâi dla zânt. Pr un âtum sâul al pensial tâurna a cäl vèci strè sulitèri ch'i um pèren (anc se a pôca distanza) sânpèr pió sfumè e luntèni. Mé a sân sicûra che difizilmânt a farò anc – almanc da par mé – di tragètt isolè e quasst am dà un sâns ed malincunî pr una sicurazza ch'a n sént pió fèr pèrt dla mî vétta. A m invèi vèrs cà srand in fânnd al côr, con un pôc ed rinpiânt, âli ûltmi brîsel dla mî “tâurta ed prêda”.

Mirella Musiani

Utant'ân fâ

Mî nòn Antonio (Tugnén) al vgnèva quèsi tótti âl stmèn col sô bruzén a Bulaggna da Rastgnàn par purtèr al padràn dla Casatta - ch'al stèva ed cà ala Pôrta ed Stra Castiòn - dal lât, dla verdûra, dâli ôv o adiritûra una galénna.

L aprufitèva sânpèr dl'ucasiân par purtèr sig un sacatt ed furmânt, int la gióssta quantitè pr an paghèr brîsa al dâzi ed Cîsa Nôva, e al le dèva da masnèr al mulén ch'ai èra sâtta al edifèzzi in duv adès ai è la “*farmacia dei Colli*”. Al mulén al funziunèva con l'âcua dal canèl ch'al vgnèva fòra dal lagatt di zardén Margarèta: l'èra l'âcua dal Sèvna, ch'l'arivèva int al lagatt atravèrs la Fòsa Cavalénna. Al munèr al s tgnèva al rämmel e acsé la masnadûra la n custèva gnént. Dâpp, Tugnén l andèva dal padràn e mé a stèva in vatta al bruzén par fèr la badarèla ala cavâla, che par l'*anagrafe* la s ciamèva Nîna. Ôi, ai èra pôc da badèr, parché la Nîna la durmèva in pî e la dèva un quèlc saggn ed vétta sâul par dèr vî ai tavàn pió insistént.

I cònt col padràn i èren lóng e Tugnén, gnanc a fèrl apòsta, l èra sânpèr in débit: una vòlta culpâvvel dla môrt d un vidèl; un'ètra vòlta responsâbil dla slavénna ch'l'avèva mandè a tarsâc l arcòlt dâl patèt e dal scaravânt ch'l avèva méss a zèzer al furmânt prémma dl'amdidûra. Ôgni tant, int al turnèr a cà l um fèva cundûser al bruzén, mo sâul pasè san Rafèl, parchè ai èra manc tràfic... La Nîna la fèva anc una vinténna ed mèter al tròt e a mé am parèva d èser Ben Hur!

Tugnén l èra un bân òmen e tótt i i vlèven bân, e se adès al n é brîsa in paradîs, al vòl dir ch'al n esésst brîsa. L avèva dâgg' fiû, utant'ân fâ... sé, mégga int al medioèv!

Al calzèr ed Pôrta Saragòza

L'é una nòt fânnda d estèd. Un tanpicèr insòlit, da st'âura: al calzèr al lavâura. L à inprumèss ala furnèra i sâuratâc pr al dé dâpp. Al vèc' al lavâura, mo ste lavursén stavòlta an vadd brîsa la fén: al martèl l é dvintè pais e anc l'âria l'é paisa, alâura al s dezîd a fèr cme quand l avèva butaiga. Al tîra la scrâna sâtta al pôrdg, in duv ai é sânpèr un filén d âria e al s métt a sèder col dièvel e la schèrpa in vatta ai znûc'. Mo qualla ch'la s avсэнina l'é una sânn d un'ètra fâta. Al capèss. Al pânsa ala sô vècia, môrta dû ân indrî e al sà che quand al l'arzunzrà al ciaparà un'ètra bravè pr al ritèrd.

Al surîd rasegnè e pian pian ai la dà sò.

Par cla fâza trancuèlla inción à zighè, anc s'i i vlèven bân. Zèrt, un pôc ed maravajja: ala Pôrta ed Saragòza al i èra da sânpèr... E adès?

La furnèra l'à recuperè âl schèrp e pr un quèlc dé, in memòria, l'à girè zòpa: un sâuratâc sé e ón nâ.

TRè

A sân in ritèrd...

...e a v dmand scûsa, mo al fât l é che con tótt quall ch'ai é da preparèr *in vista delle serate estive nella Arena del Navile, il tempo da dedicare alla redazione del nostro piccolo ebdromedario è sempre scarso*. Sé, parché al n é mégga un schèrz méttèr insâmm trântasèt spetàcuèl, fagând in môd ed cunbinèr i inpèggn d una móccia d artéssta.

Quassta l'é sâul la pèrt ch'la riguerda mé, mo ai vén pò al rèst, e qué av pòs dîra che la scuèdra dal Pânt dla Biânnda la fâ i mirâcuèl, tótt quant, òmen e dòn: ai é l inpiânt elètric da sistemèr, la barâca dâl carsintén da invarnisèr ed nôv, al dscârg di céssò ch'al dscârta pió pôc da smunîr (*scoâte la crodezza, mo è pròppio acosi...*). E pò cäl dòn âli an da pinsèr ai rifurnimént, a lavèr âl scrân, a dèr al bató...

I dé i pâsen e cal 18 ed zógggn al s avсэнina *a grandi passi, mo noi non abbiamo pavûra e tireremo dritto fino alla prima curva...*

Vuèter, però, dèss la sudisfaziân ed vgnîr a catères, lé, drî al Navèlli, *per l'ottavo anno consecutivo*. E asptând al prinzéppi, cum al gèva al sgnèr Pirén: “Tersuâ a lâur sgnâuri!”.

In spiâza

I arivènn ala Pensiân Florîda vèrs âli ônn'g', giôsst in tänp par la cunsaggna däl stanzi e, dâpp avair pugè ä'l valîs, pr andèr int la sèla da dšnèr. Dâpp magnè, stóff pr äli âur pasè in curîra, i se šlunghénn un pôc in vatta al lèt. I èren prôpi cuntént, Gûsto e l'Argía, pr èsres fât cunvénzer dai fiû a partezipèr a cla vacanza al mèr, urganizè dal Zäntr Anziân dal sô quartîr. La pensiân l'èra acugliänta, la stanza natta, col lavandén e al spèc' int un cantân, e al bâgn apanna fòra lóng al curidûr.

Äl n èren brîsa stè dimónndi, int la sô vétta, äli ucsiân d andèr in vacanza, ä'l s cuntèven in vatta al dîda d na man.

- *T arcòrdet quand andénn a Venèzia?*

Quall l'èra stè al viâz ed nòz, i èren zûven, puvrètt e intrighè, mo i èren arivè d âura ed girèr a pî dapartótt, dscrivând tótt i cantunzén misteriûs e sugestív ed cla zitè fâta par zänt da bajûc.

- *E Râmma?*

Un sèlt ed ventzènc ân, ä'l nòz d arzänt, al viâz regalè dai fiû int la zitè sänper insugnè: ä'l grandi cîs, l Altèr dla Pàtria, al furmiqlèr ed zänt in Piâza San Pîr...

E, in mèz, la vétta, al lavurîr, la nâsita di fiû, i sacrificèzzi, la môrt di sù vic'. E ancâura: al lavurîr, la nâsita di anvûd, la pensiân. Adèsa inción avèva pió bisâggn, prèst i srènn stè lâur a avair necesitè d ajût, mo pr al mumänt i s psèven gòder cal scanplózz che la vétta la i avèva regalè. I tulènn fòra dala valîs i custómm e i s i miténn, ridänd stra d lâur, ló ä'l ganb mègri, la panza in fòra, ä'l spâl ingubè; lí, panza e tatt strichè a fadîga int al custómm XXL. Pò i s miténn lí un grinbalân fiurè e un fazulätt in cô, e ló un pèr ed braghén cûrt, una canutîra bianca e un capèl ed pâja.

Quand i arivènn al Bâgn Arcobalèno i i dénn un unbarlân e dû sdrâi, cunprîs int al prèzi dla quingénna. Sâtta a chi èter unbarlón an i èra inción, fòrsi i cunpâgn ed cumitîva i èren andè a fèr gabanèla.

- *Argía, andaggna a fèr un gîr drî la spiâza?*

I s inviènn, tgnändes par man, schivând i pedalò e i muscón só la rîva e zarcänd d an pistèr i fangén a sèder

nûd, con tótt i sù cuslén inpanè ed sâbia, o la dstaisa ed culèn, arlói, bûrs, ucèl ed cal gran marchè ch'l'èra la spiâza. Dâpp avair pedghè un bèl pôc, stóff, i dezidènn ed turnèr indrî. L'èra da un pèz ch'i girèven, mo dal Bâgn Arcobalèno an s in vdèva gnanc l'âmbra.

- *Mo ît sicûra ch'a n l'avaggna bèle pasè?*

- *A t dégg ed nâ! A n avân brîsa véssst di unbarlón blú!*

I èren sänper pió stóff, e i avèven anc da stèr aténti a n ciapèr un câulp ed racatta int al grógg! Quand i pruvènn ed méttres a sèder in vatta a un muscân pr apusères, i fónn mandè vî con mèla grâzia dal bagnén. I turnènn a andèr inanz e fenalmänt i vdènn di unbarlón blú, mo quand i fónn atais e i lizènn al nómm ch'ai èra scrètt in vatta, i vdènn ch'l'èra un èter! I èren scuèsi parsuès a turnèr indrî, quand l'Argía la fé un vèrs:

- *Al castèl, al castèl...*

Gûsto al la guardèva maraviè, cunvènt che al sâul e la stuffisia i i avèssen dè ala tèsta.

- *A t dégg ch'arvîs al castèl, a sän arivè!*

E la s farmé dnanz a un grandiaûs castèl ed sâbia, col fòs d intâuren, quâter târr smarlè int i quâter cantón, decorè con däl câp ed tótti ä'l fâta e una bandirèina ch'la švintlèva in vatta al bloc zentrèl. Gûsto al s avsiné, al castèl l'èra prôpi bèl e grandiaûs, mo ló prémma an l'avèva brîsa véssst. As guardé d atâuren: de drî dal castèl ai èra däl fil d unbarlón blú, e in vatta ai sdrâi, dal culâur cunpâgn, ai èra scrètt: *Bagno Arcobaleno*.

la Nöccia d Bastèl

Quî ch'i én stè a Bulâggna Chi malanón di futuréssta

Al fó prôpi cal bèl gèner ed Filippo Tommaso Marinetti a lighèr al sô nómm a cal muvimänt artésstic ciame futurîsum. Ai piassèva ed fèr dal tananâi con ä'l sâu idè stranpalè. *“Mazân bân al cèr ed lónina! La guèra l'é l'ónnica granè bôna da spazèr al mánnd! Abâs l'amâur e al parlamänt! Mitân ä'l paról in libartè!”*

I èren i téttol di sù manifèst ch'al s fèva stanpèr in vatta ai giurnî par fèr cgnósser al sô muvimänt. Int una mässtra ch'as é tgnó qué da nó dal 2009, pr arcurdèr i zänt ân dal futuri-

sum, ai é stè môd ed dimustrèr un sbâli stòric: al prémma manifèst ed Marinatt l'è stè stanpè par la prémma vòlta brîsa a Parîgi in vatta a “Le Figaro” mo a Bulâggna ai 5 ed febrèr dal 1909, in vatta ala Gazætta dl'Emèggia! Mo nonostant ste privileg', la nòstra zitè la n'èra brîsa considerè bân da Marinatt, ch'al la giudichèva, cunpâgn Venèzia, “una zitè dal pasè”, par gnínt'adâta ai sù šlanz futurésstic. Epûr Bulâggna, che a bân dirètt la s cunsiderèva mudèrna e avèrta al prugrès - in cl istäss ân dal 1909 Gujêlum Marcân al s'èra guadagnè al Prèmi Nòbel par la fîsica - la guardèva con una zèrta senpatî a ste “mât” e ai sù amîg ch'i vlèven fèr la rivoluziân int al mánnd. Mo quand dal 1914 Marinatt al véns a Bulâggna con al propòsit “*d ocupèr a man armè l'Università par fèri dänter un câurs ed quâter dé só la libartè purtè dal futurîsum*”, ai fó una gran burâsca. Ai 19 ed znèr, al Teâter dal Câurs ai fó la prémma serèta futuréssta, ch'la finè con di féssti e lanz d urtâg', mo anc con sbatrî d man. Dâpp, al ruglâtt di futuréssta al se spusté int al Cafâ San Pîr, in duv al fé un gran malân: lanpadèri rótt, tavlén arvarsè, vèrs, inrupèri, smataflón e póggn. Marinatt al vlèva rinbursèr i dän, mo al diretâur dal luchèl an vòls brîsa aztèr, digând che i futuréssta i èren stè provochè e che tótt cal malân l'èra stè fât par ligèttima difaiša.

Mo a Bulâggna an i fó sâul par Marinatt l'incâli d afruntèr di tranbósst ed sta fâta; ló, ch l'èra un bèl dunaról, l'avé manîra anc d avair una quelca aventûra in stîl futurésstic, vèl a dir in muvimänt, cme una vòlta in vatta a un trèno ch'al smincèva furtéssum, in dóvv, cme al cânta ló, “*al s'èra magnè e bvó una bèla bulgnaisà*”.

Silvano Rocca

Cantèr sâtta ala Târr Lónga

Dai arcòrd ed Gigén Lîvra ògni tant ai sèlta fòra cla partîda che qué. Tant ân indrî ai èra una scuèdra ed malanón che spass i pasèven i sâbet sîra al *Autotreno*, in duv as magnèva (e as mägna) däl tajadèl fâti cum vâ. A cmandèr in cusèrina ai èra la Pavlénna, st mäter che Zaiser Bunašân, sô maré, l'èra al rà dla canténna. Quall ch'ai vgnèva só da là sâtta l'èra tóttla ròba ed prémma qualità, che i avintûr i

aprezèven dimónndi, mo sänper sänza esagerèr.

Acsé ai psèva capità che dâpp avoir bän magnè e bän bvó, magâra anc dâpp avoir fât una partidénna a chèrt, Zaiser al tiréss fòra la “spòrta di urganén”. Sé, pròpi una spòrta ed qualli vèci da fèr la spaisa, sâul che invèzi che ed ròba da magnèr l'èra péinna pèra... d urganén a bâcca. Scadagnón l in tirèva fòra ón, sänza tant preocupèss s'al fòss quall ch'l avèva druvè la stmèna indrì, e acsé ai tachèva al cunzèrt. Al repertòri l'èra, a dirän acsé, ultra-popolèr, con di vèlzer e däl mazûrc sunè un pô un tant al chíllo. Tótt quasst al psèva tirèr d lóng fèn vèrs al dâu dâpp-mezanòt, mo la tuglièna la n finèva mégga acsé.

A cal pònt che lé ai saltèva sänper fòra la sòlita prupòsta: andagga a cantèr sâtta ala Tàrr Lónga? Détt e fât: in pûc minùd la cunpagnî la fèva só i sù strâz e la s trasferèva in piâza Ravegnèna, sâtta al pôrdg dal castlàtt dla Tàrr di Asnî. E lé, *nel silenzio della notte, le note di un coro sgorgante da petroniani petti si perdevano nel labirinto de' portici...* Fèn ch'ai arivèva la “pùlla” a controlèr che incòsa fòss in âurden, mo sänza fèr finîr l'esibiziàn.

...

Aîr sîra la nòstra scuèdra l'à sunè ala “Fèsta däl spîg” al Bùdri ed San Žvân. Pròpi vèrs la fèn ai é arivè da Bulagga la cumitîva di nûster amîg dal Pânt e acsé, dâpp avoir fât un spuntén sâtta al capanân dla fèsta, ècco ch'ai é saltè fòra *l'insana proposta* ed Gigén :

- *Andagga a cantèr sâtta ala Tàrr Lónga?*

Par nuèter una prupòsta dal gèner l'é cunpagna invidèr un anadrén a bävver: mež'âura dâpp ai èren tótt lé, stra âl Dâu Tàrr e la cîsa ed San Bartelmî, prònt par fèr la nòstra esibiziàn. L'èra bèle pasè mezanòt e al zänter ed Bulagga al s presentèva pèn ed vétta, prezîs ai témp dla nòstra zoventó e anc de pió. Acunpagnè dala mî chitâra e dal urganén ed Marco Vîsita, avän tachè a cantèr la nòstra “Inserenèta bastèrda”, e pò “Il gallo è morto”... *nella più totale indifferenza dei giovani nottambuli!*

L'ónnic ch'al s à degnè d un pôc d atenziàn l'é stè un zâuven ch'al s é uné ala nòstra cunpagnî, scarabatlând a

tânp in vatta a un tanbûr ch'l avèva sîg.

Ste ragazèl, tótt felíz e cuntânt e anc un pôc in ciarénna, ala fèn al s é arvòlt a nó pèn d entusièsum:

- *Noi tutti fratelli, tutti italiani, io marocchino... !*

Pròpi acsé: in mèz a tótt chi zûven biasanòt ed cà nòstra, l'ónnic ch'l à capé al spîrit dla nòstra esibiziàn l'é stè un ragâz maruchén, arivè magâra a Lanpedûsa al mais indrì, in vatta a ón ed chi barcón... Acsé i mùden i témp!

I sunadûr d una vòlta

Verdura fresca

Zèrt ch'ai vòl un bèl spîrit a ciamèr “verdura fresca” un cunplès ed sunadûr da bâl! Al dîs Sisén, che ed cal cunplès al fó l'ânma, che - tant par fèr i èsen fèn in fânnd - par dnanz i tgnèven un platò con di urtâg': una zivâlla, un sàrrel, una pistinèga, un fnòc' e un pundòr...

Un èter bèl gèner l'èra Agustén Cesèri, al marzarén anbulànt dal Bâurg, ch'al sunèva la mandòla. Al girèva in biziclatta pr âl canpâgn stra Anzòla, Caldarèra e al Lavén d Mèz con la sò mercanzî: cutân, didî, spilén, agâcc', elâstic da mudànt, eczètera.

Bèrto Armaròl al sunèva la chitâra a zènc còrd e l'èra ón ed chi sunadûr ch'i s lighèven la panna strichè al didân dla man drètta, un'abitùdin di sunadûr ed chitâra bulgnaisa.

Ala fisarmònica ai èra Tinarèl, e a picèr in vatta ala batrî ai pinsèva Parisén.

Sänza tant diavlèri eletrònica, chi ragâz ed *Verdura Fresca* i fènn balèr e divartîr una móccia ed zânt, sunànd e sudànd in vatta ai sù strumént. Sé, parché una vòlta i sunadûr i sunèven da bän, mégga cunpagna i fan adès zèrti urchèster, ch'i adròven al *plèr-bècc* fagànd véssta ed sunèr par dâli âur, sänza mai sbaglièr una nòta o “ciapèr un spén”, cum i gèven i vîc'.

Nuèter, mé e i mî amîg, a sän urgugliùs ed sunèr cme una vòlta.

La siänza di nûster vîc'

Žafaràn (*Crocus sativus*) - zafferano, pianta aromatica e colorante. Il zafferano era conosciuto fino dall'antichità biblica ed ha avuto grande importanza nella medicina antica. Oggi non è usato in farmacia che per colorire certi medicinali. Ha invece molte applicazioni nell'industria come aromatizzante e colorante ed è suscettibile di un commercio assai redditizio.

Spinâz (*Spinacia oleracea*) – spinace, spinacio, erba da orto, buona per cibo. Gli antichi ne adoperavano il succo per sanare le punture di insetti.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biännda nómmer 104

Mais ed mâz dal 2011

Diretâur iresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpani

Dsèggn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén Sèra**

Strulgân eletrònica: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almânc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

**Tótt i scrètt in dóvv an i é brîsa indichè
l autâur i én ed Fausto Carpani.**

**Al dizionèri ed riferimânt par cäl paròl
ch'âli én difèzzil da capîr l é quasst:**

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

I programmi di - Carpani e i sù amîg -

Giugno	
Domenica 5, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla festa della Parrocchia di Santa Maria di via Fossolo
Martedì 7, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla festa dell'Unità a Villa Torchi (via Colombarola, Corticella)
Sabato 18, ore 21.....	Arena del Navile (via dei Terraioli): inizia "Andè bän int al canèl!" con la ormai tradizionale Festa del Ponte della Bionda. Le serate proseguiranno ininterrottamente (salvo maltempo) fino al 24 luglio.
Agosto	
Sabato 6, ore 21.....	Carpani e i sù amîg a Monzuno.
Venerdì 12, ore 21.....	Nella piazzetta Marco Biagi (ex Fondaccio) a Lizzano in Belvedere: Fausto Carpani e Lisetta Luchini con Mauro Volpini (fisa) e Marta Marini (mandolino).
Sabato 13, ore 21.....	Al Teatro La Pergola di Vidiciatico: Lisetta Luchini con Mauro Volpini (fisa) e Marta Marini (mandolino).
Domenica 14, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla tradizionale festa di Villa Revedin (piazzale Bacchelli).
Lunedì 15, ore 21.....	Carpani e i sù amîg al Teatro La Pergola di Vidiciatico.
Mercoledì 24, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla Coop. Italia Nuova (via Nani).
Settembre	
Sabato 3, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla Festa della Badia di Santa Maria in Strada (Anzola Emilia).
Domenica 4, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla Festa della Parrocchia di Dugliolo (Budrio).
Venerdì 9, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla Festa della Parrocchia di Riale.
Sabato 10, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla Festa della Parrocchia di San Paolo di Ravone.
Domenica 18, ore 21.....	Carpani e i sù amîg alla Festa dell'Uva di Castenaso.